

עתיד היוזמות לחיבוריות בין-אזורית: IMEC ומעבר לה – הזווית האירופית

ביום שאחרי המלחמה בעזה: הזדמנות לישראל למנף את מסדרון
הודו-מזרח תיכון-אירופה ולעצב מחדש את הארכיטקטורה האזורית

יוסף רוזן | נובמבר 2025

עיקרי הדברים

- חזון הנשיא טראמפ והתפתחויות אזוריות הופכים את המסדרון הכלכלי IMEC לרלוונטי יותר מאי פעם, עם פוטנציאל הרחבתו למדינות נוספות ובתפקיד מרכזי לישראל.
- האיחוד האירופי מפעיל מסגרות ומנגנוני מימון ותשתית כדי לקדם חיבוריות בין-אזורית ולהתחבר ל-IMEC תוך שילוב אינטרסים כלכליים, טכנולוגיים וגיאופוליטיים.
- למרות טענות על "עקיפת ישראל", כל השחקנים המובילים רואים בה שחקנית מרכזית בזכות מיקומה הגיאוגרפי, יתרונותיה הטכנולוגיים והציר ארה"ב-הודו-ישראל.
- החיבוריות האזורית מוצגת באירופה גם כמנוף לקידום הרשות הפלסטינית ורפורמות, כחלק מיישום חזון "היום שאחרי" בעזה, בהתאם לקו המדיניות האמריקאי.

- שילוב אפשרי של מצרים במיזם אינו בא במקום ישראל, אלא מגביר את היתכנותו ומשמש משקל נגד לטורקיה וליוזמות מתחרות.
- חיבוריות בינלאומית יכולה לשמש מנוף מדיני לשיקום מעמדה של ישראל, להעמקת הסכמי אברהם ולהידוק קשרים עם אירופה ומדינות האינדו-פסיפיק.
- על ישראל למנות שליח מיוחד וצוות בין-מגזרי, להשתלב בפורומים מעשיים, ולהתמקד בשיתופי פעולה עם איטליה, יוון וקפריסין – תוך שימור התיאום הצמוד עם ארה"ב.

מבוא

מסמך זה הוא המשך למסמך מחקר מקיף של מכון משגב על יוזמת IMEC מיוני 2025, תחת מטריית השותפות עם קרן אדנאואר, כולל הצעדים הנדרשים כדי לממש את הפוטנציאל העצום עבור מדינת ישראל.

בעקבות סיום המלחמה בעזה, והחזון של נשיא ארה"ב טראמפ בנוגע למזרח התיכון, IMEC (India-Middle East-Europe Economic Corridor) שוב נהפכת לרלבנטית עבור מדינת ישראל עם פוטנציאל גדול יותר מזה שעליו חלמו הוגיה, עם חיבור מדינות נוספות ליוזמה. כמו כן, בזמן שבישראל לא עסקו יותר מדי ביוזמה, מדינות אחרות קידמו מהלכים להרחיב את מעורבותן, ואפילו ארה"ב, על אף מחלוקת המכסים מול הודו, המשיכה לתמוך בחיבוריות הבין-אזורית.

על אף שנטען כי ישראל נדחקה לשוליים ושאר השחקניות הבינלאומיות פועלות לקדם נתיבים עוקפי ישראל, הממצאים מראים כי ההתקדמות שנעשתה על ידי השחקניות האחרות לא נועדה להחליף את ישראל, וכי כולן מייחסות לישראל תפקיד חשוב ומכריע בכל יוזמת חיבוריות בין-אזורית, כולל מטעם אירופה. כעת, גם על ישראל לתעדף את החיבוריות הבין-אזורית כמשימה לאומית מרכזית כחלק מעיצוב הארכיטקטורה האזורית ושיקום מעמדה המדיני של ישראל.

עיסוק בחיבוריות הבין-אזורית יכול לשמש את ישראל כמנוף מדיני משמעותי, לא רק בהיבט האזורי למען חיזוק והרחבת הסכמי אברהם, אלא גם לשיפור קשריה של ישראל עם מדינות במרחב האינדו-פסיפיק, ואף בניהול היחסים המיוחדים עם ארה"ב והמשך מעורבותה במזרח התיכון. בזמן שהמאמץ הצבאי הצטמצם, יש לתעדף כעת את המאמץ המדיני ולהצעיד את ישראל קדימה.

על מדינת ישראל לפעול בהקדם, למנף את הרוח החיובית (שגם נושבת מאירופה) ולמנות צוות ייעודי בין-מגזרי שבראשו יהיה שליח מיוחד לריכוז, תיאום וייזום מהלכי מדינת ישראל בהקשרי יוזמות חיבוריות בין-אזוריות. השליח המיוחד וצוותו צריכים לשקף ניסיון מדיני, עסקי, וממשלתי עשיר, כדי לנהל את המגעים מול מדינות אסיה, אירופה והמזרח התיכון הרלבנטיות, לצד עדכונים ותיאום עם ארה"ב.

על רקע זה, בחודשים הקרובים יפורסמו פרקי הרחבה ועדכון על היוזמה שנראה כי שוב צוברת תאוצה. הפרק הנוכחי יעסוק במאמצי אירופה לקידום חיבוריות בין-אזורית וכן בהקשר הגיאופוליטי הרחב יותר בהמשך לוועידת השלום בשארם א-שייח.

החיבוריות הבין-אזורית מנקודת מבט אירופית

מאמצי האיחוד האירופי לקדם חיבוריות בין-אזורית במגוון מישורים ניכרו עוד טרם הצגת יוזמת IMEC בשנת 2023, והתייחסו לחיבוריות כאמצעי לעודד צמיחה ויציבות במרחבי הדרום הגלובלי (אסיה, אפריקה והמזרח התיכון), לצד ניסיון לחזק את מעמדה של אירופה כשחקן בינלאומי משמעותי.

במסגרת מאמצים אלה ניתן לציין את הצהרת ברצלונה משנת 1995 שהכירה במאפיינים הייחודיים של מדינות הים התיכון (ימ"ת) כמסגרת לחיבור פוטנציאלי בין אירופה, אפריקה והמזרח התיכון. באותה תקופה ניתן היה רק לחלום על הסכמי אברהם, ומסגרת זו נותרה סמלית בעיקרה על רקע התהום בין מדינות ערב לבין ישראל. החברות החתומות על הצהרה זו לצד ישראל הן: אלג'יריה, מצרים, ירדן, לבנון, לוב, מרוקו, סוריה, תוניסיה והרשות הפלסטינית (רש"פ).

יותר משני עשורים לאחר מכן, ב-2021, האיחוד האירופי הציג תוכנית כלכלית למרחב הימ"ת שבמסגרתה ניתן מימון בסך של 6 מיליארד אירו, שהניעו השקעות נוספות בסך 27 מיליארד אירו, במגוון תחומים הנוגעים לחיבוריות, כמו אנרגיה, דיגיטציה, ואפילו חינוך והכשרות. עבור האיחוד האירופי, יוזמה זו נועדה גם לשרת את פתרון "שתי המדינות" ואת רווחת הפלסטינים.

כעת, שלושים שנה אחרי החתימה על הצהרת ברצלונה, שנעשתה בתקופה בה הבטיחו "מזרח תיכון חדש", הגיע נשיא ארצות הברית, דונלד טראמפ, והניח את החזון וגם את הלחץ הנדרש כדי לממש הבטחה זו. האירופים (גרמניה, צרפת, איטליה והאיחוד האירופי, החתומים על IMEC) הצטרפו בהתלהבות למאמץ האמריקאי, הן משום שהם רואים בכך פוטנציאל כלכלי עבור המגזר העסקי באירופה, והן משום האפשרות למנף את מעורבותם למימוש מטרות פוליטיות, בדגש על ההקשר הפלסטיני, ולהפוך שוב לרלבנטיים בזירה הגלובלית, לפחות כלכלית ומדינית: קיום ועידת תורמות, אספקת סיוע הומניטרי, שיקום רצועת עזה, חיבור הפלסטינים ל-IMEC ויוזמות חיבוריות אחרות, ואימוץ רפורמות לרשות הפלסטינית.

במסגרת זו, האיחוד האירופי החיה את הצהרת ברצלונה תחת מטרייה חדשה בשם The Pact for the Mediterranean, המנוהלת על ידי יחידה חדשה בנציבות האירופית (הוקמה בפברואר 2025) הממוקדת במזרח התיכון וצפון אפריקה (DG MENA). מטרתה לקדם יציבות, שגשוג ושלוש באמצעות שיתופי פעולה. מלבד התזמון והנסיבות הגיאופוליטיות השונות, אין הבדל של ממש בין מסגרת זו לחזון שבבסיס הצהרת ברצלונה וחברות בה אותן מדינות, אך זו משמשת כערוץ נוסף להדגיש את הרלבנטיות של אירופה ליוזמה כמו IMEC.

אכן, הנסיבות השתנו ויחסי חלק מהמדינות הכלולות במסגרת החדשה למרחב הימ"ת עם ישראל, גם הם שונים. כך למשל, מצרים השיבה לעצמה את מעמדה כמתווכת משמעותית מול חמאס ואף אירחה את פסגת השלום בהובלת טראמפ; בלבנון הוקמה ממשלה שהתחייבה לפרק את חיזבאללה מנשקו, לאחר שישאל הכתה קשות בצמרת ארגון הטרור ובפעיליו; בסוריה, משטר אסד נפל, ועל אף שכרגע שולטת במדינה קבוצה של ג'יהאדיסטים, יש נכונות להגיע להסדר ביטחוני מול ישראל; בכדי למנוע הסלמה; ירדן כבר הוזכרה קודם לכן בהקשר ל-IMEC כמרכיב קריטי לצד ישראל; הרש"פ התחייבה בפני ארה"ב והמדינות הערביות לסיום המלחמה לקדם רפורמות כדי להחליף את חמאס בעזה; מרוקו הצטרפה להסכמי אברהם לצד איחוד האמירויות ובחריין; שינויים אלה

הותירו רק שלוש מדינות צפון אפריקאיות במסגרת זו שאינן מוכנות לנהל קשר כלשהו עם מדינת ישראל: לוב, אלג'יריה ותוניסיה.

על אף המתרחבות המובנית תחת מסגרת זו, שר החוץ הישראלי, גדעון סער, ביקר בבריסל ביולי 2025 למפגש ראשון של המסגרת החדשה, לצד מדינות ערביות בתקופה רגישה טרם העסקה לסיום המלחמה. סער הוזמן למפגש על ידי הנציבה העליונה למדיניות חוץ של האיחוד, קאיה קלאס (Kaja Kallas) ועל ידי הנציבה האירופית למזרח התיכון, דוברבקה סויצה (Dubravka Šuica), מתוך הכרה בערך של ישראל לחיבוריות בין-אזורית. במפגש דנו נציגי המדינות במאמצי חיבוריות בין מדינות הימ"ת בתחומים כגון: השקעות ועידוד צמיחה כלכלית, מסחר, אנרגיה ירוקה, ניהול מים והתמודדות עם השפעות האקלים, חינוך, וחדשנות דיגיטלית.

היוזמה האירופית שואפת להתמקד בתחומים שתואמים את תחומי העניין של IMEC, אך גם באלה הרלבנטיים למדינות נוספות ועומדים בקנה אחד עם הערכים הליברליים באירופה והאינטרסים האירופים, כך לפי נציבת החוץ של האיחוד האירופי. היוזמה נולדה בעקבות התייעצויות עם נציגי המדינות המערבות, האו"ם, מוסדות אקדמיים, UFM (האיחוד למען הימ"ת), ומוסד Anna Lindh. באמצעות יוזמה זו הציבה הנציבות האירופית כיעד להרחיב גם שיתופי פעולה עם המזרח התיכון ומסגרות מולטילטרליות נוספות. הנציבות האירופית מתכננת להציג תוכנית מעשית עד סוף הרבעון הראשון של 2026, במטרה לקדם פרויקטים מעשיים בשטח.

ואולם, לצד הכוונות החיוביות, שבמידה רבה עולות בקנה אחד גם עם חזונו של טראמפ, חלק מהארגונים שהיו מעורבים במחקר ובתכנון היוזמה, ובראשם מוסד Anna Lindh, מחזיקים בעמדות אנטי-ישראליות, כולל האשמת ישראל ברצח עם בעזה. בראש המוסד הזה, שמקום מושבו באלכסנדריה, מצרים, ניצבת רים עלי (Rym Ali), רעייתו של בן משפחת המלוכה הירדנית, עלי בן חוסיין (Ali bin Hussein). בין חוסיין מכהן כיו"ר התאחדות הכדורגל הירדנית ויזם כמה פעמים מהלכים להדחת ישראל ולהחרמתה מתחרויות כדורגל בינלאומיות, ובשנת 2020 אף ביטא את התנגדותו לנרמול היחסים בין ישראל לבין איחוד האמירויות.

סביר להניח שהחיבור בין גורמים אנטי-ישראליים במרחב הימ"ת לבין גורמי שמאל פרוגרסיביים באיחוד האירופי, השפיע על מתן משקל גדול יותר למרכיב הפלסטיני בקידום יוזמת החיבוריות האירופית, תוך קידום פתרון "שתי המדינות". בה בעת, אם מנכים את העוינות כלפי ישראל, ליוזמה יש כמה מרכיבים שיכולים לשרת את האינטרסים של מדינת ישראל.

ראשית, האיחוד האירופי התניע מחדש את העיסוק בחיבוריות בין-אזורית, בעקבות מאמצי השלום של הנשיא טראמפ. מכאן, שאירופה מקדמת רעיונות שתואמים פחות או יותר את הכיוון שארה"ב התוותה. לכן, גם באירופה מבינים כי פרויקטים קונקרטיים לקידום חיבוריות בין-אזוריות שתכלול את הפלסטינים תיאלץ לעבור דרך טיפול בחמאס בהתאם להסכם סיום המלחמה בעזה, ולוודא כי הרשות הפלסטינית עוברת רפורמות נרחבות. הישימות של מהלך זה עדיין מוטלת בספק נוכח הפרות חמאס ואי נכונותו להתפרק מנשקו כחלק מהשלב השני של ההסכם.

שנית, היוזמה של האיחוד האירופי רואה בישראל מרכיב חשוב בכל יוזמה של חיבוריות בין-אזורית, ועל כן גם פועלת לגשר על המתרחקות בין מדינות ערב, בעיקר בצפון אפריקה, לבין ישראל. באירופה רואים ערך רב ביכולות הטכנולוגיות של ישראל, וכן במיקומה הגיאוגרפי המחובר בין מזרח למערב.

כמו כן, ההישענות של אירופה על המהלכים האמריקאיים מצביעים על המשקל הרב שהאיחוד האירופי מייחס למעורבות האמריקאית ביוזמות של חיבוריות בין-אזורית. מעורבות אמריקאית היא הכרחית להצלחת יוזמות אלה, ובכוחה לאזן מדיניות פחות אוהדת כלפי מדינת ישראל, כמו גם להפעיל לחץ על גורמים וישויות שמפריעים לעיצוב הארכיטקטורה החדשה במזרח התיכון.

לבסוף, בדומה לארה"ב, גם האיחוד האירופי מציע גישה מרחיבה ליוזמה כמו IMEC, ומעוניין לחבר מדינות נוספות ליוזמה, בדגש על מצרים שגם זכתה למעמד מיוחד כמדינה ערבה בתוכנית השלום של טראמפ. שילובה של מצרים ביוזמת חיבוריות שכזו תוכל להפוך את מצרים לשותפה במקום מתנגדת ל-IMEC, ואף לשמש כמשקל נגד למאמצי טורקיה להציע נתיבים חלופיים ל-IMEC.

בהקשר זה, כשבוע וחצי לאחר פסגת השלום בשארם א-שייח, התקיימה פסגה בין האיחוד האירופי לבין מצרים (22 באוקטובר 2025), ובמסגרתה נחתמו שלושה הסכמים לתמיכה בכלכלה המצרית, כולל צירופה של מצרים לתוכנית הורייזון האירופית התומכת במחקר ופיתוח. במקביל, התקיים דיאלוג של שרי החוץ הודו ומצרים, במסגרתו הצדדים דנו על הרחבת IMEC.

על רקע התפתחויות אלה, היו אנליסטים שטענו כי ישראל נדחת הצידה מיוזמות של חיבוריות בין-אזורית, טענה הרחוקה מן המציאות. בהיבט ההודי, יש לזכור כי ראש הממשלה מודי, על אף שהוזמן לפסגת השלום בשארם א-שייח, בחר לא הגיע לפסגה ושלה את תת שר המדינה לייצג את הודו, כאשר במקביל התפרסם כי ראשי ממשלות הודו וישראל מתכננים פסגה בחודשים הקרובים. כמו כן, וכפי שתואר לעיל, שילובה של מצרים אינו נעשה כתחליף לישראל, אלא כגורם משלים ליוזמה כמאמץ להסיר התנגדויות.

המסגרות האירופיות לתמיכה בחיבוריות בין-אזורית

מה שהופך את המאמצים של האיחוד האירופי ליותר מעשיים הוא הרצון למנף ולהשתמש במסגרות האירופיות הקיימות לטובת חיבוריות בין-אזורית:

- [Global Gateway](#) – זו האסטרטגיה המרכזית של האיחוד האירופי לעמוד ביעדים גלובליים שהציב לעצמו. היא קובעת את סדרי העדיפויות להשקעות האירופיות בתחומים הנוגעים לחיבוריות בין-אזורית, בדגש על חיבוריות דיגיטלית, אנרגטית ותחבורתית-תשתיתית. באוקטובר האחרון, התכנס בבריסל [פורום](#) שעסק בעדכון האסטרטגיה לנוכח השינויים הגיאופוליטיים האחרונים. הפורום כלל נציגים מהמגזר הפרטי (כ-150 חברות), הממשלתי וארגוני חברה אזרחית. בפורום קבעה נציבת החוץ של האיחוד האירופי יעד חדש של 400 מיליארד אירו עד 2027 בגיוס הון לטובת מימוש האסטרטגיה (משנת 2021 גויסו כ-306 מיליארד אירו). בפורום גם הוצגו רשימת הפרויקטים והסקטורים שכבר בוצעו בהם השקעות, המדגישים את מעורבות האיחוד האירופי בחיבוריות בין-אזורית:

- רשת החשמל המשותפת ב-ASEAN.

- שדרוג והרחבת פוטנציאל ייצור חשמל נקי במרכז אסיה.

- Blue Raman : IMEC – מסדרון החיבוריות הדיגיטלית של – מסדרון זה מחבר בחלקו הכחול בין איטליה, צרפת, יוון וישראל; בעוד שהחלק השני מחבר בין ירדן, סעודיה, גיבוטי, עומאן והודו. הגורם המממן העיקרי של פרויקט זה הוא גוגל.
- Global Gateway Green Shipping Corridors – הפרויקט המרכזי שנועד לחבר את נמלי אירופה למסדרונות חיבוריות ברחבי העולם.
- Medusa Submarine Cable System – מערכת כבלים תת ימיים של סיבים אופטיים המחברים את הים התיכון, הים האדום והאוקיינוס האטלנטי. בשלב זה, המערכת שהוקמה ב-2021, עוברת באירלנד, פורטוגל, ספרד, צרפת, איטליה, קפריסין ויוון. הגורמים המממנים המרכזיים הם AFR-IX Telecom ו-EIB (בנק ההשקעות האירופי).
- NDICI Global Europe (Neighbourhood Development and International Cooperation Instrument) - תוכנית זו היא מנגנון המימון העיקרי שבאמצעותו האיחוד האירופי פועל למימוש היעדים של אסטרטגיית Global Gateway, למיגור עוני, לקידום צמיחה בת-קיימא, חיזוק שרשראות אספקה גלובליות וחיזוק היציבות העולמית. התוכנית מתמקדת במדינות עם צורכי פיתוח מורכבים לטווח ארוך ומסייעת באימוץ יעדים בינלאומיים כמו אלה של האו"ם (SDG - Sustainable Development Goals) והסכם האקלים של פריז.
- במסגרת פלטפורמה זו, הוקצו כמעט 80 מיליארד אירו בחלוקה לפי תוכניות גיאוגרפיות (כ-60 מיליארד אירו); תוכניות נושאיות (כ-6 מיליארד אירו); ותקציב לפעולות מיידיות (כ-3 מיליארד אירו); רשת ביטחון לתמיכה בכל אחת מהקטגוריות במידת הצורך בסך של כ-9.5 מיליארד אירו.
- הפלטפורמה הזו נוסדה ב-2021 על מנת לייעל את הבירוקרטיה האירופית בנוגע למימון פרויקטים בינלאומיים ולחזק את כוחה של זרוע החוץ של האיחוד. במסגרת זו, הוצגה גם תוכנית עבודה לשנים 2021-2027 עם אפשרות לשנותה בהתאם להתפתחויות.
- תוכנית זו מתמקדת בתחומים הרלבנטיים גם ל-IMEC: חיבוריות דיגיטלית, אנרגיה ירוקה ותשתיות (לצד תחומים נוספים). מחקר שנערך באירופה על הפרויקטים שנהנו מהקצאות אלה הראה כי מרבית הנהנות הן חברות גדולות דוגמת סימנס. כמו כן, המחקר הראה כי תחת האסטרטגיה של Global Gateway וכלי המימון העיקרי שלה ה-NDICI, מומנו 225 פרויקטים בשנים 2023-2024 ורובם היו בתחומי האנרגיה (49%), תחבורה (29%), ושירותים דיגיטליים (13%). נתונים אלה מעידים ומחזקים את המאמץ של האיחוד האירופי להיות רלבנטיים ליוזמות חיבוריות בין-אזורית כמו IMEC.
- ביולי האחרון הוצגה תכנית Global Europe הבאה לשנים 2028-2034, הנשענת על עקרונות דומים.

- מימון נוסף מגיע מבנק ההשקעות האירופי (EIB), דרך זרוע הפיתוח שלו, ומקרן EFSD+ (European Fund for Sustainable Development), הכוללת השקעות פרטיות וממשלתיות. פלטפורמות אלה יכולות להעניק ערבויות בסך של עד 53.449 מיליארד אירו.

חיבור היוזמות האירופיות ל-IMEC

האיחוד האירופי מתייחס לחיבוריות בין-אזורית במובן רחב יותר מאשר IMEC לבדו, אולם רבים ממאמציו מכוונים ל-IMEC ורואים בו יוזמה מבורכת התואמת את האינטרסים של האיחוד האירופי. כך, בדומה ל-IMEC, התחומים המובילים שבהם מתמקדות היוזמות האירופיות הם חיבוריות דיגיטלית, אנרגיה ירוקה ותשתיות למסחר.

במימד החיבוריות הדיגיטלית, מסמכי היסוד של האיחוד האירופי שהוזכרו לעיל, מתארים במפורש את הרצון לחבר פרויקטים של כבלים תת-ימיים כמו Medusa ו-BlueRaman גם למדינות המפרץ, ולמעשה לחבר תשתיות אלה ליוזמות אחרות דוגמת EU-Africa-India-Digital Corridor, ו-IMEC. למשל, במקרה של חיבור אירופה לאפריקה והודו, המטרה היא להישען על התשתית התת-ימית של BlueRaman ולחבר מדינות נוספות באפריקה למערכת, כאשר הגורמים המובילים של פרויקט זה הם איטליה, EIB, והנציבות האירופית. האיחוד האירופי גם משתמש בכל המונחים הפופולריים והנדרשים בכדי ליישר קו עם המטרות של IMEC: AI, דאטה, שרשראות אספקה והגנת סייבר.

במימד החיבוריות האנרגטית, האיחוד האירופי השיק את היוזמה הנוגעת לאנרגיה מתחדשת וטכנולוגיה נקייה (Trans-Mediterranean Renewable Energy and Clean Tech Initiative) ובקצרה T-MED. מטרת היוזמה היא האצה של הפחתת הפחמן האזורית, שיפור ביטחון האנרגיה וחיזוק התחרותיות התעשייתית – הדבר נעשה בשיתוף פעולה עם Enterprise Europe Network (EEN), ובשאיפה להתחבר למסדרונות חיבוריות אנרגטית עם מדינות המפרץ (IMEC).

יוזמה זו כוללת מספר צעדים שניתן לאמץ גם בהקשר ל-IMEC בהיבטי רגולציה, השקעות ותשתית:

- הקמת פלטפורמת השקעות בשם **T-MED** התשמש ככלי תיאום לפיתוח פרויקטים בייצור אנרגיה מתחדשת, תשתית רשתות הולכה והפצה מקומיות מול מדינות שותפות סביב הים התיכון.
- **יצירת מנגנון רגולטורי ייעודי** לתמיכה במדינות שותפות בים התיכון ביישום רפורמות ממוקדות ספציפיות למגזר האנרגיה והרגולציה, הקשורות לגישה לכלים פיננסיים של האיחוד האירופי.
- **מודלים של מערכות אנרגיה** כדי להעריך טוב יותר את ההשפעות הכלכליות, הקיימות והביטחון של חדירה גבוהה יותר של אנרגיה מתחדשת וכן פרויקטים חדשים של תשתית אנרגיה עבור האזור.
- **מתן גישה לתמיכה טכנית** אזורית עבור כל המדינות השותפות.

- **הקמת תוכנית הסמכה ותמיכה בסחר באנרגיה מתחדשת** כדי לאפשר סחר חוצה גבולות בחשמל מתחדש ומימן מתחדש.

- **חיזוק שיתופי פעולה תעשייתיים בטכנולוגיה נקייה** כדי לטפח שותפויות תעשייתיות חזקות בין חברות אירופיות וים-תיכוניות לאורך שרשראות ערך קריטיות. זה יכול לכלול אנרגיית שמש ורוח, אלקטרוליזה וייצור מימן נקי, וכן טכנולוגיות חימום וקירור, טכנולוגיות אגירה ואחסון, משאבות חום וטכנולוגיות יעילות אנרגטיות במגזרים התעשייתיים והבנייה.

- **תמיכה בכניסת חברות אירופיות מתחום האנרגיה לשווקים רלבנטיים.** נעשה בשיתוף פעולה עם EEN. פלטפורמה זו תמלא גם תפקיד מרכזי בהקלה על הזדמנויות השקעה משותפות ומשא ומתן על הסכמי רכישה מול חברות מקומיות התומכים בשיתוף פעולה ארוך טווח בהתאמה עם פלטפורמת האנרגיה וחומרי הגלם של האיחוד האירופי.

במימד המסחר הבין-אזורי, האיחוד האירופי מציין במפורש את הרצון להתחבר ל-IMEC ואף מציין את היוזמה כאמצעי להתחרות ביוזמת החגורה והדרך הסינית (BRI). על כן, האיחוד האירופי מעוניין להשקיע בפיתוח נמלי הים האירופיים ובחיבורם לנתיבי תחבורה אחרים על מנת לתמוך במסחר הבין-אזורי. בין נמלי הים המוזכרים כמשמעותיים ליוזמת IMEC הם נמלי פיראוס (יוון), מרסיי (צרפת), וטריאסטה (איטליה).

במישור הממסדי, כפי שהוזכר, [האיחוד האירופי הקים את יחידת MENA](#) בתחילת 2025 כדי לתמוך ב-IMEC ולרכז את הפעילות האירופית, בדגש על מדינות אירופה החתומות על הצהרת IMEC (גרמניה, צרפת ואיטליה), תחת גורם רשמי אחד, ולוודא כי כלל הפעילות תואמת את האסטרטגיה שמתוארת ב-Global Gateway. בראש היחידה הזו מונתה הנציבה Dubravka Šuica והמנכ"ל שלה (DG) הוא Stefano Sannino. סנינו הוא דיפלומט איטלקי מנוסה בשורות הנציבות האירופית, וינהל תחתיו כ-500 עובדים במטרה לחזק את הקשר של אירופה עם מדינות צפון אפריקה והמזרח התיכון, ובמיוחד בהקשרי IMEC.

סנינו בעצמו [הצהיר בפוסט](#) ברשת החברתית X (טוויטר לשעבר) כי מרחבים אלה הם בעלי חשיבות קריטית לאיחוד האירופי. כמו כן, הנציבות האירופית החליטה כי לצד יחידת MENA, גם הנציב האירופי לשיתופי פעולה בינלאומיים, ג'וזף סיקלה (Jozef Sikela) הציבי, יעבוד יחד עם סנינו על מנת לקדם את השתלבות האיחוד האירופי ביוזמות כמו IMEC ואחרות.

בה בעת, שעה שברמת הנציבות האירופית מתמקדים באסטרטגיה הכוללת, בכלי המימון ובתיאום המדיניות והמהלכים בין כלל המדינות החברות, המדינות האירופיות החתומות על הצהרת IMEC פועלות במרץ באופן עצמאי לקדם את מעורבותן ביוזמת החיבוריות. כך למשל, צרפת ואיטליה מינו שליחים מיוחדים לרכז את העבודה בהקשר ל-IMEC, בעוד שגרמניה אמנם לא מינתה שליח מיוחד אך משקיעה מאמצים לגבש מדיניות תומכת ביוזמת IMEC דרך המגזר הממשלתי, הפרטי והאקדמיה.

השליח המיוחד של איטליה ל-IMEC הוא השגריר פרנציסקו טאלו (Francesco Talo). טאלו כיהן בעבר כיועץ מדיני לראש ממשלת איטליה, היה נציג איטליה לנאט"ו, וכן כיהן כשגריר איטליה בישראל (2012-2017). טאלו מכיר את אירופה ואת המזרח התיכון היטב, ועברו כשגריר בישראל

מהווה סימן חיובי עבור ישראל, דבר אשר השתקף גם בהתבטאויותיו לגבי חשיבות ישראל ביוזמת החיבוריות.

אחד היעדים המרכזיים מבחינת איטליה בהקשר ל-IMEC וחיבוריות בין-אזורית באופן כללי, הוא מיצוב נמל טריאסטה כמוקד מסחרי קריטי ל-IMEC משום יכולתו לחבר את נתיבי הסחר מאסיה והמזרח התיכון למזרח ומרכז אירופה. ממשלת איטליה גם פועלת מול המגזר הפרטי לזיהוי תחומי העניין הרלבנטיים ליוזמה, התאמה לאסטרטגיית ה-Global Gateway, והידוק היחסים מול מדינות רלבנטיות נוספות ל-IMEC מעבר לאירופה.

לדברי טאלו, "ציר יחסי איטליה-ישראל-הודו הוא מרכזי בראיית ארה"ב את היוזמה, ורומא בהחלט מיישרת קו עם התפיסה האסטרטגית של ארה"ב בנוגע ל-IMEC". השליח המיוחד גם הוסיף כי חייבים להתמקד בפרויקטים שישחררו את המקטעים התקועים כרגע מול ישראל, ירדן, יוון וקפריסין, ולבחון שילובן של מדינות נוספות כמו מצרים ועומאן.

באשר לצרפת, השליח הצרפתי ל-IMEC הוא ז'ראר מסטראלה (Gerard Mestrallet), בעל רקע עשיר בתחום האנרגיה והתשתיות במגזר הפרטי. בדומה לאיטליה, צרפת פועלת להציג את נמל מרסיי כמרכזי עבור חיבור IMEC לאירופה. על אף התחרות לכאורה בין נמלי הים האירופים, נעשה מאמץ לפתח את נמל טריאסטה האיטלקי כמרכז מסחר לדרום, מזרח ומרכז אירופה, ואילו נמל מארסיי עבור מערב אירופה וייתכן אף עבור צפון אפריקה.

סיכום

ההתפתחויות הגיאופוליטיות הנוכחיות מתניעות מחדש את העניין והעיסוק ביוזמות לחיבוריות בין-אזורית, שהבולטת שבהן היא IMEC. לצד העניין הכללי, ניתן להצביע על החשיבות שאירופה ומדינות רלבנטיות אחרות מייחסות לישראל ביוזמה שכזו, וישראל היא בהחלט חלק משמעותי מהשיח על חיבוריות.

כמו כן ניתן לראות מאמצים מצד ארה"ב ואירופה להרחיב את היריעה ולכלול במסגרת קידום חיבוריות בין-אזורית גם מדינות שלא נכללו תחילה ב-IMEC, כמו מצרים, עומאן והרשות הפלסטינית.

מכאן, שתוכנית השלום של טראמפ, גם אם יישומה המלא עדיין מוטל בספק, פותחת עבור ישראל חלון הזדמנויות נוסף להשתלב בעיצוב הארכיטקטורה האזורית ולמנף את המציאות הגיאופוליטית החדשה כדי לשקם את מעמדה המדיני, הן מול מדינות האזור והן מול אירופה. זאת, בין היתר, גם על ידי מינוף השותפות המיוחדת בין ישראל לבין ארה"ב והודו. הציר הפרגמטי שקיים בין ארה"ב-איטליה-הודו-ישראל-איחוד האמירויות הוא מכריע בכל ניסיון לממש פרויקטים של חיבוריות באזור, ובוודאי גם בהקשר ל-IMEC. כיוון שכך, ציר זה צריך להיות בבסיס הפעילות של ישראל.

אשר לפלסטינים ולרשות הפלסטינית, אין לראות בניסיון האירופי לשלבם ביוזמות של חיבוריות בין-אזורית כמהלך אנטי-ישראלי בעיקרו, משתי סיבות: האחת, זה כיוון המדיניות של ארה"ב והנשיא טראמפ, הדורשים זאת כחלק מהיום שאחרי ושיקום עזה; שנית, מדינת ישראל פתחה את הדלת לשיתוף פעולה עם הפלסטינים גם במסגרת הסכמי אברהם, אך אלה (הרש"פ) בחרו שלא

להצטרף לגל החיובי והפרגמטי במזרח התיכון. כעת, שוב מוטלת עליהם החובה להוכיח כי הם מסוגלים לזנוח את הטרור ולשתף פעולה. האם זו שוב תהיה הזדמנות היסטורית שהפלסטינים יפספסו? נצטרך להמתין ולראות.

הדבר נכון גם לגבי מצרים, שבחודשים האחרונים נתפסת כשותפה אפשרית ליוזמות מסוג זה. אין ראות בהשתלבות מצרים כתחליף למעורבותה של ישראל, שכן ללא ישראל (וכל הגורמים הצביעו על כך) לא ניתן לקדם את IMEC או יוזמות דומות באזור, אלא כחלק מהמגמה להרחיב את תפיסת החיבוריות מיוזמות קיימות למשהו גדול יותר. בהקשר זה, ניתן יהיה בעתיד גם לצרף את אינדונזיה, על אף שאינה חלק מ-IMEC.

בשורה התחתונה, מדינת ישראל לא נדחקה לשוליים אלא נתפשת כמרכזית בכל יוזמת חיבוריות שנמצאת על השולחן, ובידיה מנוף משמעותי לשיפור קשריה עם אירופה ושיקום מעמדה של ישראל ביום שאחרי המלחמה. על מנת לממש את המנוף המדיני הזה, יש לקדם את הצעדים הבאים:

1. למנות צוות ייעודי בין-מגזרי שבראשו יהיה שליח מיוחד לריכוז, תיאום וייזום מהלכי מדינת ישראל בהקשרי יוזמות חיבוריות בין-אזוריות. השליח המיוחד וצוותו צריכים לשקף ניסיון מדיני, עסקי, וממשלתי עשיר, על מנת לנהל את המגעים מול מדינות אסיה, אירופה והמזה"ת הרלבנטיות, לצד עדכונים ותיאום עם ארה"ב.

2. הצטרפות רשמית של ישראל להצהרה שבייסוד IMEC אינה הכרחית שכן המאמצים הנוכחיים אינם ממוקדים ביוזמה ספציפית זו אלא בחיבוריות בין-אזורית באופן כללי. אף ייתכן כי הצטרפות ליוזמה באופן רשמי, בעת שארה"ב סולדת ממנה, תגרום ליותר נזק מאשר תועלת. בה בעת, יש לפעול בכל המרץ על מנת שישראל תהיה מעורבת בפגישות עבודה לקידום חיבוריות בין-אזורית מול כלל הגורמים הרלבנטיים – יש למקד את הפעילות במעשים ולא במהלכים סמליים.

3. לחזק את שיתוף הפעולה עם איטליה, יוון וקפריסין בהקשרי חיבוריות בין-אזורית, כולל פורומים משותפים למגזר הממשלתי והעסקי במדינות אלה.